

Terveystarkastusten toteutuminen koulu- ja opiskelu- terveydenhuollossa lukuvuonna 2020–2021

– Kouluterveyskyselyn tuloksia

PÄÄLÖYDÖKSET

- Oppilaiden ja opiskelijoiden Kouluterveyskyselyssä antamien tietojen mukaan terveystarkastusten toteutumisessa oli suuria puutteita lukuvuonna 2020–2021.
- Parhaiten olivat toteutuneet 5. ja 8. luokkalaisten terveystarkastukset.
- Heikoimmin olivat toteutuneet lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 2. opiskeluvuoden terveystarkastukset. Tytöistä vain viidennes (18–21 %) ja pojista neljännes (23–28 %) oli käynyt lääkärintarkastuksessa toisena opiskeluvuonna.
- Lääkärintarkastuksessa käyneiden osuudet ovat pienentyneet vuodesta 2017 alkaen.
- Terveydenhoitajan tarkastuksessa käyneiden osuudet ovat laskeneet vuoden 2019 tuloksista.
- Alueelliset erot terveystarkastusten toteutumisessa olivat suuria ja tulivat esiin erityisesti 8. luokan ja toisen asteen lääkärintarkastuksissa.

Kunnan on järjestettävä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon määräaikaisten terveystarkastukset kaikille tiettyihin ikä- tai vuosiluokkiin kuuluville. Tarkastuksen sisältö ja lisäkäynnit sovitetaan oppilaan ja opiskelijan yksilöllisiin psyykkisiin ja fyysisiin tarpeisiin. Osallistuminen terveystarkastuksiin on lapselle ja nuorelle vapaaehtoista. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, VNA 338/ 2011, STM 2009.)

Perusopetuksen oppilaille järjestetään terveystarkastus jokaisella vuosiluokalla. Laaja terveystarkastus on vuosiluokilla 1, 5 ja 8. Sen toteuttamiseen osallistuvat sekä terveydenhoitaja että lääkäri ja myös vanhemmat kutsutaan mukaan tapaamiseen. Nimensä mukaisesti terveystarkastuksen sisältö on laaja ja oppilaan hyvinvoinnin lisäksi sisältö kattaa koko perheen ja vanhempien hyvinvoinnin. Laajan terveystarkastuksen toteuttamisesta ja sisällöstä on laadittu kansallinen ohjeistus (Hakulinen-Viitanen ym. 2012). Muiden vuosiluokkien terveystarkastuksissa terveydenhoitaja tapaa oppilaan kahden kesken.

Lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleville järjestetään ensimmäisenä opiskeluvuonna terveydenhoitajan terveystarkastus. Lääkärintarkastus tehdään ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty jo opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Lääkärintarkastus tehdään aina ensimmäisenä opiskeluvuonna erityisopetuksessa opiskelevalle tai jos opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi terveydentilan tai opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeen. (VNA 2011/338.)

Tässä julkaisussa raportoidaan Kouluterveyskyselyn 2021 tuloksia terveystarkastusten toteutumisesta eri luokka- ja koulutusasteilla lukuvuonna 2020–2021. Tuloksia tarkastellaan myös hyvinvointialueittain. Muutostrendejä tarkastellaan vertaamalla tuloksia vuosien 2017 ja 2019 tuloksiin.

Terveystarkastusten toteutuminen

Kouluterveyskyselyssä tiedusteltiin 8. ja 9. luokan oppilailta sekä lukioiden ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoilta ajankohtaa, milloin hän oli käynyt viimeksi terveystarkastuksessa terveydenhoitajalla ja lääkäriä. Kysymys oli eri muodossa 4. ja 5. luokan oppilaiden kyselyssä. Heiltä kysyttiin: ”Oletko tämän luokan aikana käynyt terveystarkastuksessa terveydenhoitajalla tai lääkäriä?”. Tuloksia tarkastellessa on huomioitava tietojenkeruun ajoittuminen maaliskuun alusta toukokuun loppuun. Esimerkiksi osalla maaliskuun alussa vastanneilla oppilailta tai opiskelijoilla terveystarkastus on mahdollisesti vielä toteutunut myöhemmin kevätlukukauden aikana.

Terveystarkastukset neljännellä ja viidennellä luokalla

Säädösten mukaan oppilaalla on 4. luokalla terveydenhoitajan terveystarkastus ja 5. luokalla laaja terveystarkastus eli oppilas tapaa sekä terveydenhoitajan että lääkärin. Terveystarkastuksessa, terveydenhoitajalla ja/tai lääkäriä, oli kuluvan lukuvuoden aikana käynyt kaikista 4. luokan oppilaista 54 % ja 5. luokan oppilaista 77 %. Tytöt ilmoittivat tehtyjä terveystarkastuksia molemmilla luokkatasoilla jonkin verran enemmän kuin pojat (Kuvio 1.). Luokkakohtaisessa kokonaistuloksessa on vain vähäisiä muutoksia (2–3 prosenttiyksikön lasku) verrattaessa sitä vuosien 2017 ja 2019 kouluterveyskyselyn tuloksiin.

Marke Hietanen-Peltola

THL

Johanna Jahnukainen

THL

Eetu Ervasti

THL

Sarianna Vaara

THL

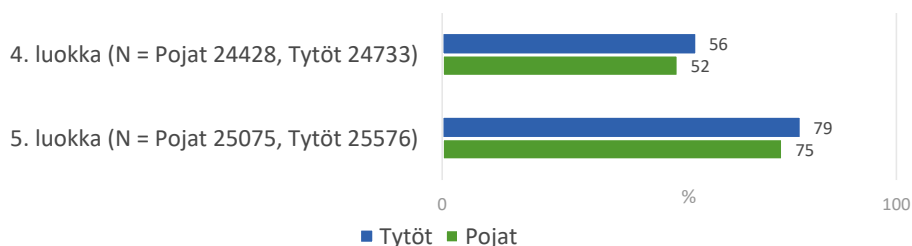
Näin tutkimus tehtiin:

Tutkimus perustuu Kouluterveyskyselyn aineistoon, joka kerättiin poikkileikkausasetelmalla 1.3.–28.5.2021. Kouluterveyskysely on koko maan kattava väestötutkimus, jolla kerätään tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä ja palveluista. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi.

Tiedonkeruun aikana koko maassa oli poikkeustila koronaepidemian takia, minkä vuoksi kyselyn toteutusajaksi oli normaalia pidempi. Kyselyyn oli mahdollista vastata sekä lähi- että etäopetuksessa. Vastaaminen on vapaaehtoista sekä nimetöntä. (Helakorpi & Kivimäki 2021.)

Kohderymänä ovat perusopetuksen 4. ja 5. luokkien oppilaat (N = 104 082, kattavuus 83 %), perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaat (N = 91 560, 75 %) ja lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat (N = 47 383, kattavuus 71 %) sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden alle 21-vuotiaat opiskelijat (N = 21 853, 32 %).

Tässä julkaisussa raportoidaan kaikkien kouluasteiden tuloksia. Tulokset esitetään sekä virallisen sukupuolen (poika/tyttö) mukaan että yhteensä. Tuloksissa, joita ei ole ilmoitettu sukupuolen mukaan, ovat mukana myös ne vastaajat, jotka eivät ole ilmoittaneet virallista sukupuoltaan.

Kuvio 1. Terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) sukupuolittain.

Terveydenhoitajan terveystarkastukset 8. ja 9. luokalla ja toisella asteella

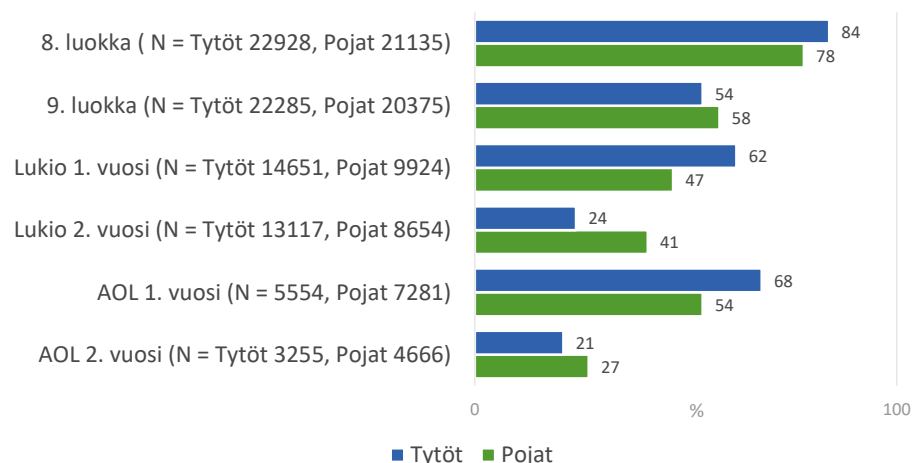
Säädösten mukaan perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilailla on terveydenhoitajan terveystarkastus molemmilla vuosiluokilla. Toisen asteen opiskelijoille kuuluu ensimmäisenä vuonna terveydenhoitajan terveystarkastus.

Kouluterveyskyselyssä 8. ja 9. luokkien oppilailta sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoilta kysyttiin viimeisintä käyntiä terveydenhoitajan terveystarkastuksessa.

Kuluvan lukuvuoden 2020–2021 aikana terveydenhoitajan tarkastuksessa oli käynyt 8.-luokkalaisista 81 %, 9.-luokkalaisista ja lukion 1. vuoden opiskelijoista 56 % ja ammatillisen oppilaitoksen 1. vuoden opiskelijoista 60 %. Toisena opiskeluvuonna terveydenhoitajan terveystarkastuksessa oli käynyt lukiossa 31 % ja ammatillisessa oppilaitoksessa 25 % opiskelijoista.

Terveydenhoitajan terveystarkastuksen toteutumisessa oli etenkin toisella asteella eroja sukupuolten välillä. Ensimmäisenä opiskeluvuonna tytöt ilmoittivat selvästi poikia enemmän lukuvuoden aikana toteutuneita terveydenhoitajan terveystarkastuksia: lukiossa tytöt 62 % ja pojat 47 %, ammatillisessa oppilaitoksessa tytöt 68 % ja pojat 54 %. (Kuvio 2.)

Toisena opiskeluvuonna sukupuolittaiset erot olivat päinvastaisia. Lukion pojista oli lukuvuoden aikana ollut terveydenhoitajan tarkastuksessa 41 % ja tytöistä 24 %. Ammatillisessa oppilaitoksessa vastaavat luvut olivat 27 % ja 21 %. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Terveydenhoitajalla terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden ja lukion sekä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) sukupuolittain.

Terveydenhoitajan terveystarkastusten toteutumisessa oli nähtävissä selvää heikkene- mistä verrattaessa Kouluterveyskyselyn vuoden 2021 tuloksia vuosiin 2019 ja 2017. Tervey- denhoitajan tarkastuksessa lukukauden aikana käyneiden osuus pieneni eniten lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. vuoden opiskelijoilla, sekä lukion 2.vuoden tytöillä. (Tau- lukko 1.)

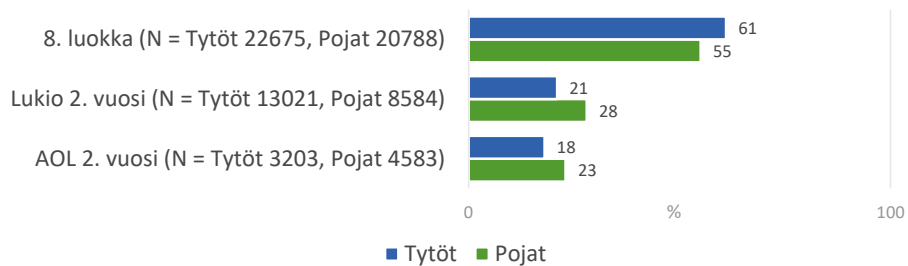
Taulukko 1. Terveydenhoitajalla terveystarkastuksessa käyneiden osuudet (%) sukupuolittain vuosina 2017, 2019 ja 2021

	2017 % (N)	2019 % (N)	2021 % (N)	2017 % (N)	2019 % (N)	2021 % (N)
	Tytöt			Pojat		
8. luokka	87 (17697)	87 (21743)	84 (22928)	79 (16273)	80 (20268)	78 (21135)
9. luokka	63 (17819)	63 (21094)	54 (22285)	58 (16712)	58 (19566)	58 (20375)
Lukio 1. vuosi	74 (10466)	75 (13920)	62 (14651)	61 (7319)	60 (9451)	47 (9924)
Lukio 2. vuosi	39 (9292)	31 (12016)	24 (13117)	45 (6540)	40 (8285)	41 (8654)
AOL 1. vuosi	79 (6123)	75 (5518)	68 (5554)	68 (8466)	62 (7726)	54 (7281)
AOL 2. vuosi	25 (4096)	26 (3498)	21 (3255)	28 (6077)	26 (5246)	27 (4666)

Lääkärintarkastukset 8. ja 9. luokalla sekä toisella asteella

Säädösten mukaan vuosiluokalla 8 tulee oppilaalla olla lääkärintarkastus osana laajaa ter- veystarkastusta. Opiskeluterveydenhuollossa lääkärintarkastus toteutetaan tavallisesti toi- sena opiskeluvuonna. Opiskelijan erityisen tarpeen vuoksi voidaan lääkärintarkastus to- teuttaa jo ensimmäisenä opiskeluvuonna.

Runsas puolet (58 %) kaikista 8.-luokkalaisista ilmoitti käyneensä lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana. Tytöistä näin ilmoitti 61 % ja pojista 55 %. Toisen asteen opiskelijoiden lääkärintarkastukset olivat toteutuneet selvästi heikommin. Noin neljännes (24 %) lukion ja viidennes (21 %) ammatillisen oppilaitoksen toisen vuoden opiskelijoista ilmoitti käy- neensä lääkärintarkastuksessa. Toisella asteella pojat olivat käyneet lääkärintarkastuk- sessa tyttöjä useammin. Sukupuolten välinen ero oli lukiossa 7 ja ammatillisessa oppilai- toksessa 5 prosenttiyksikköä. (Kuvio 2).

Kuvio 3. Lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8. luokan oppilaiden sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) sukupuolittain.

Myös lääkärintarkastusten osalta trendi tarkastusten toteutumisessa oli laskeva tai laskeutunut. Eniten laskua oli kouluterveydenhuollon 8. luokan lääkärintarkastuksissa molemmilla sukupuolilla ja lukiossa toista vuotta opiskelevilla tytöillä. (Taulukko 2.)

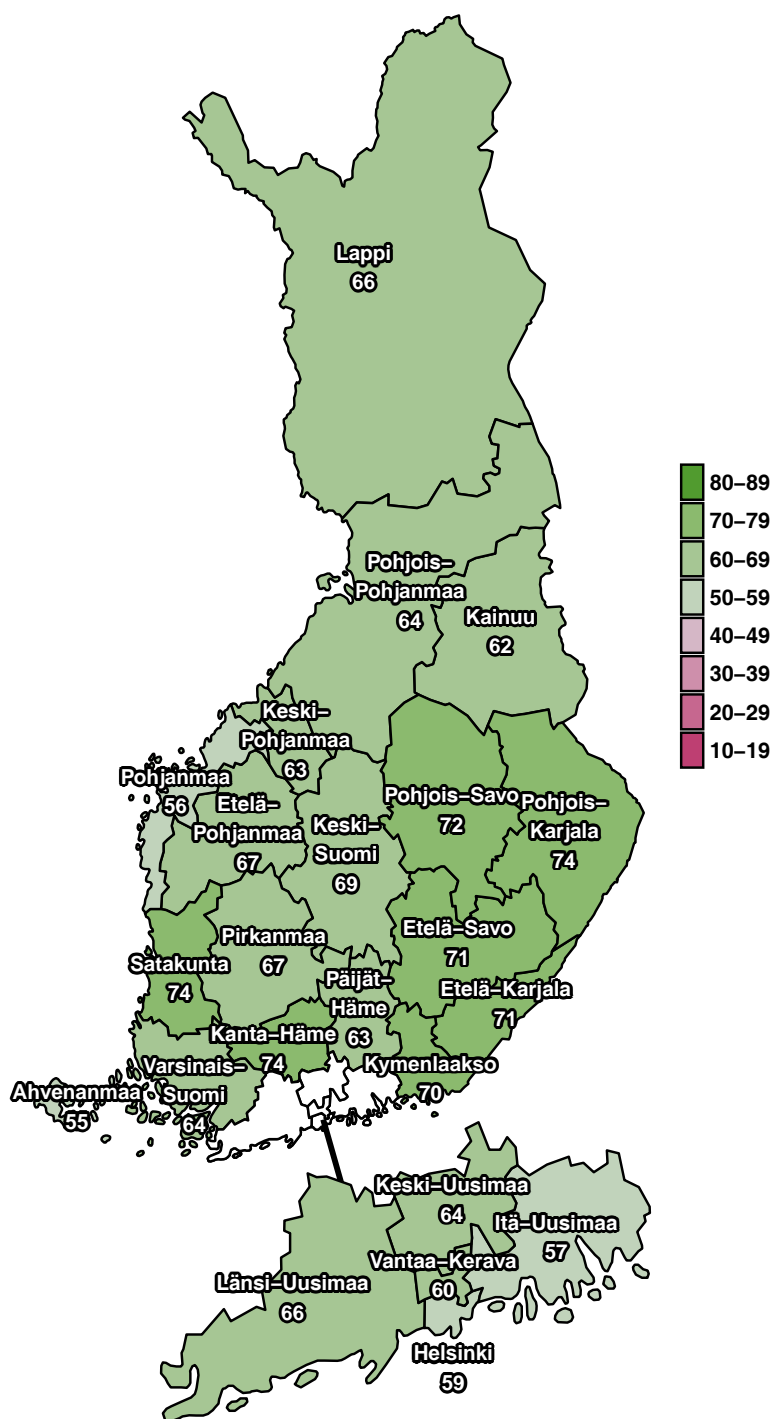
Taulukko 2. Lääkärintarkastuksessa käyneiden osuudet (%) sukupuolittain vuosina 2017, 2019 ja 2021

	2017 % (N)	2019 % (N)	2021 % (N)	2017 % (N)	2019 % (N)	2021 % (N)
	Tytöt			Pojat		
8. luokka	75 (17355)	71 (21386)	61 (22675)	66 (15747)	62 (19868)	55 (20778)
Lukio 2. vuosi	37 (9176)	29 (11890)	21 (13021)	33 (6439)	27 (8177)	28 (8584)
AOL 2. vuosi	23 (3979)	22 (3402)	18 (3203)	24 (5834)	22 (5115)	23 (4583)

Terveystarkastusten toteutuminen hyvinvointialueilla

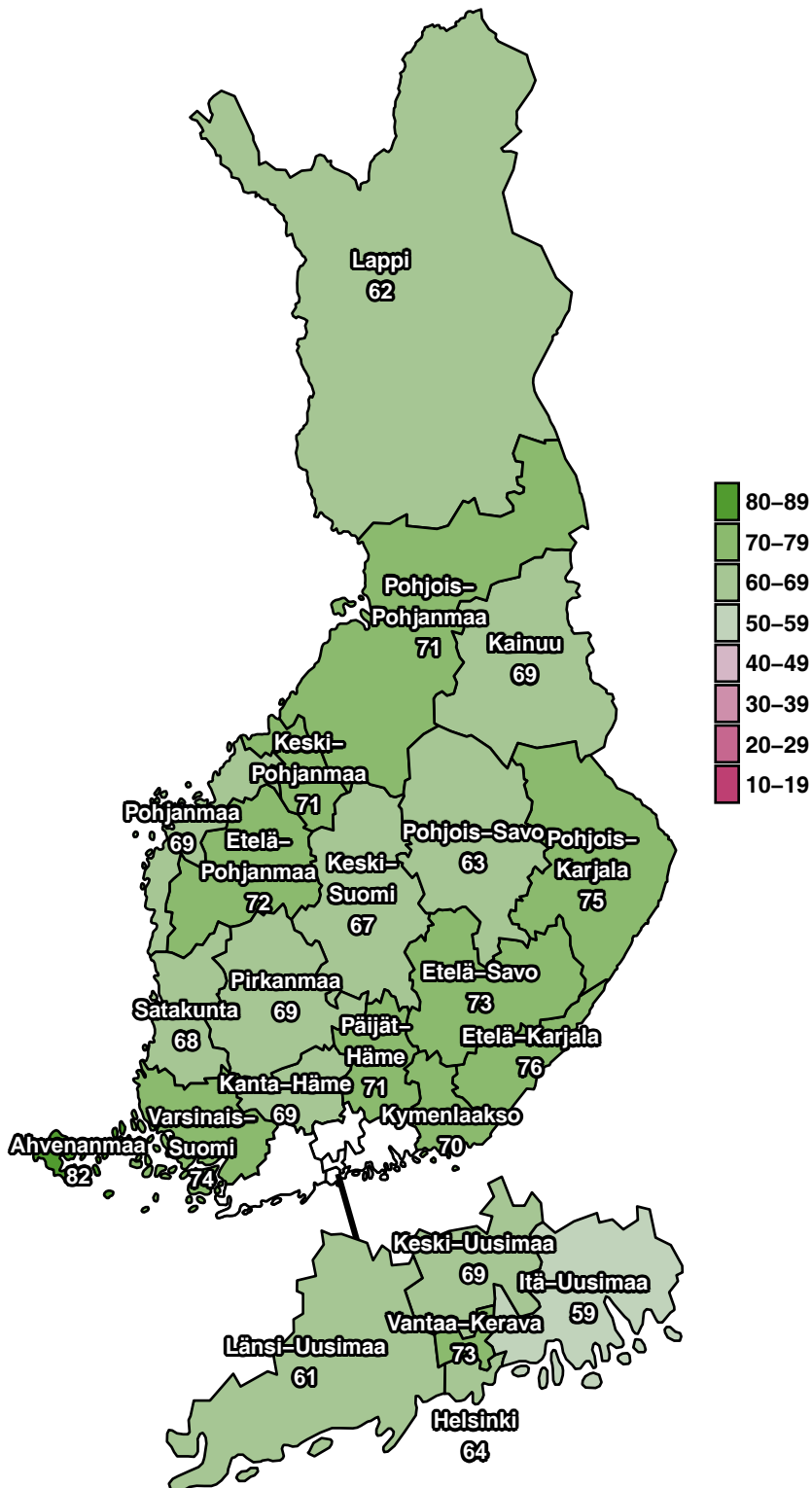
Terveystarkastusten toteutumisessa oli havaittavissa alueellisia eroja. Seuraavissa kartoissa raportoidaan tuloksia eri hyvinvointialueilla sekä Helsingissä ja Ahvenanmaalla.

Perusopetuksen **4.- ja 5.-luokkalaisilla** terveystarkastuksessa, terveydenhoitajalla tai lääkärillä, luokan aikana käyneiden osuudet vaihtelivat hyvinvointialueilla 55 % ja 74 % välillä (koko maa 66 %). Parhaiten terveystarkastukset olivat toteutuneet Pohjois-Karjalassa, Satakunnassa ja Kanta-Hämeessä. Heikoiten tarkastukset olivat toteutuneet Ahvenanmaalla, Pohjanmaalla, Itä-Uusimaalla ja Helsingissä. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 100 791.

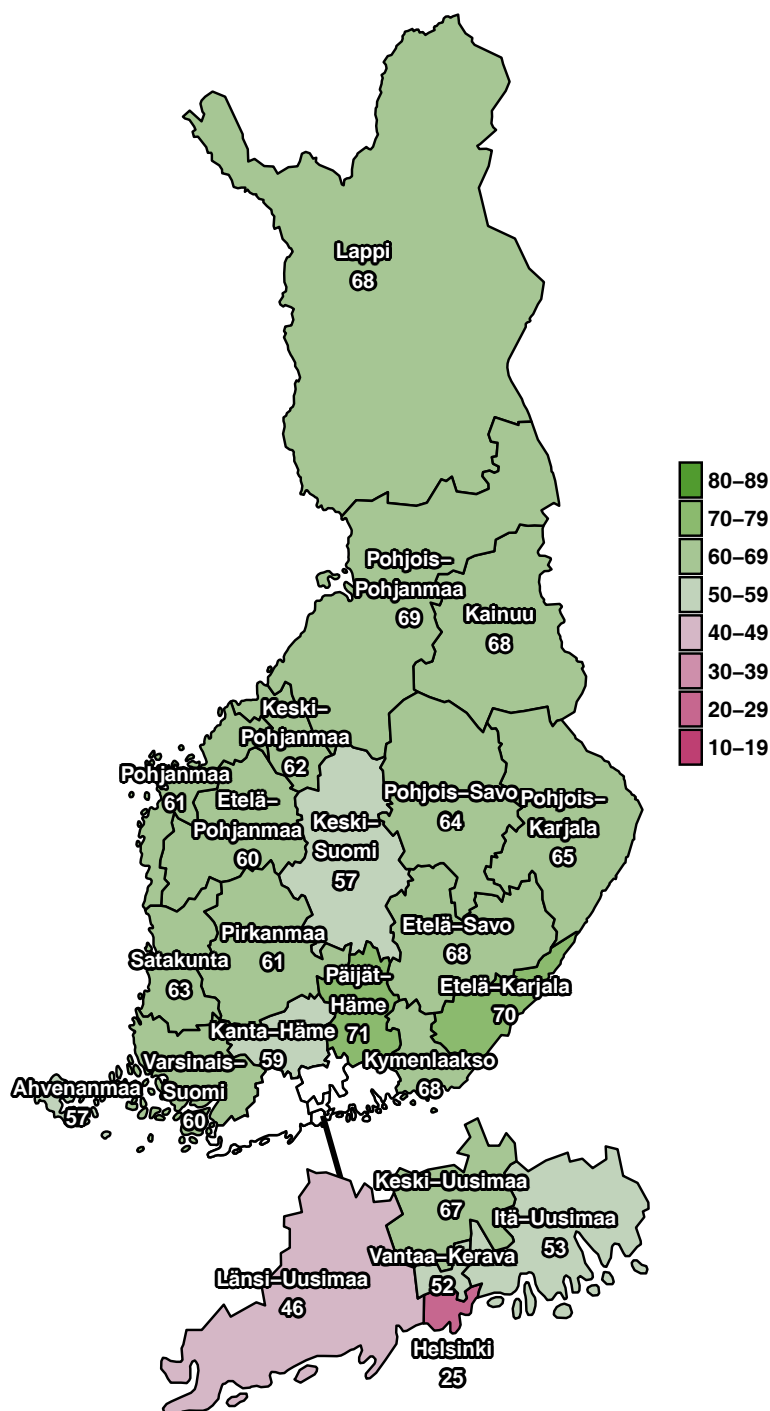
Terveydenhoitajan tarkastukset olivat **8.- ja 9.-luokkalaisilla** toteutuneet koko maassa 69 %:lle oppilaista. Hyvinvointialuekohtaisesti toteutuminen vaihteli 59 % ja 82 % välillä. Parhaiten tarkastukset olivat toteutuneet Ahvenanmaalla sekä Etelä- ja Pohjois-Karjalassa. Heikoiten oppilaat olivat käyneet terveydenhoitajan terveystarkastuksissa Itä- ja Länsi-Uudellamaalla ja Lapissa. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Terveydenhoitajalla terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 86 933.

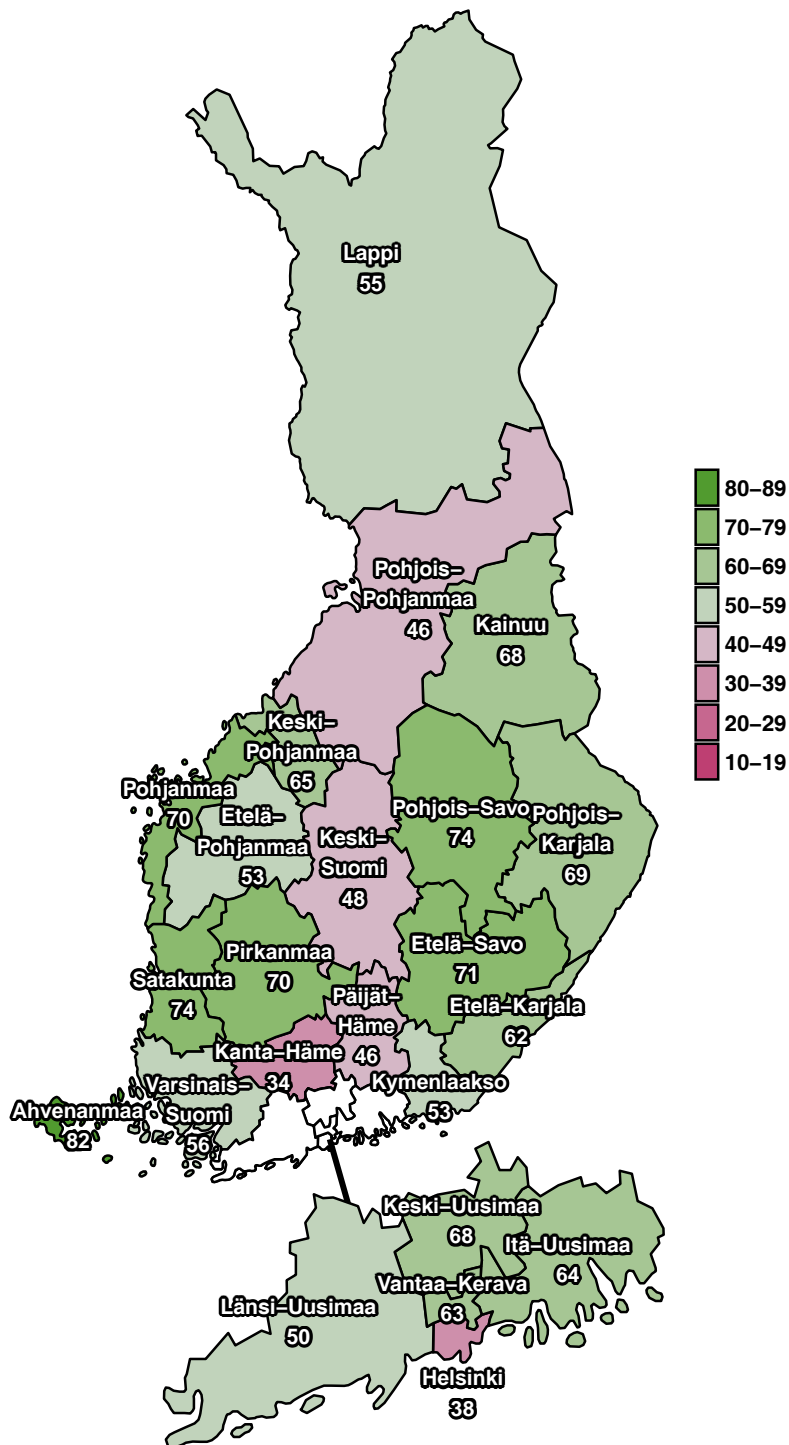
8. luokan oppilailla on säädösten mukaan sekä lääkärintarkastus että terveydenhoitajan tarkastus, joista yhdessä muodostuu laaja terveystarkastus. Lääkärintarkastukset olivat toteutuneet selvästi huonommin (koko maa 58 %) kuin terveydenhoitajan tarkastukset (koko maa 81 %).

Hyvinvointialueiden erot **8. luokan lääkärintarkastusten** toteutumisessa olivat suuria vaihdellen välillä 25 % –71 %. Parhaiten lääkärintarkastus oli toteutunut Päijät-Hämeessä ja Etelä-Karjalassa. Helsingissä vain joka neljäs (25 %) 8.-luokkalaisista ilmoitti käyneensä lääkärintarkastuksessa lukuvuoden aikana. Myös Länsi-Uusimaan, Vantaa-Keravan ja Itä-Uusimaan hyvinvointialueilla lääkärintarkastukset olivat toteutuneet heikosti. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Lääkärillä terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden 8. luokan oppilaiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 43 546.

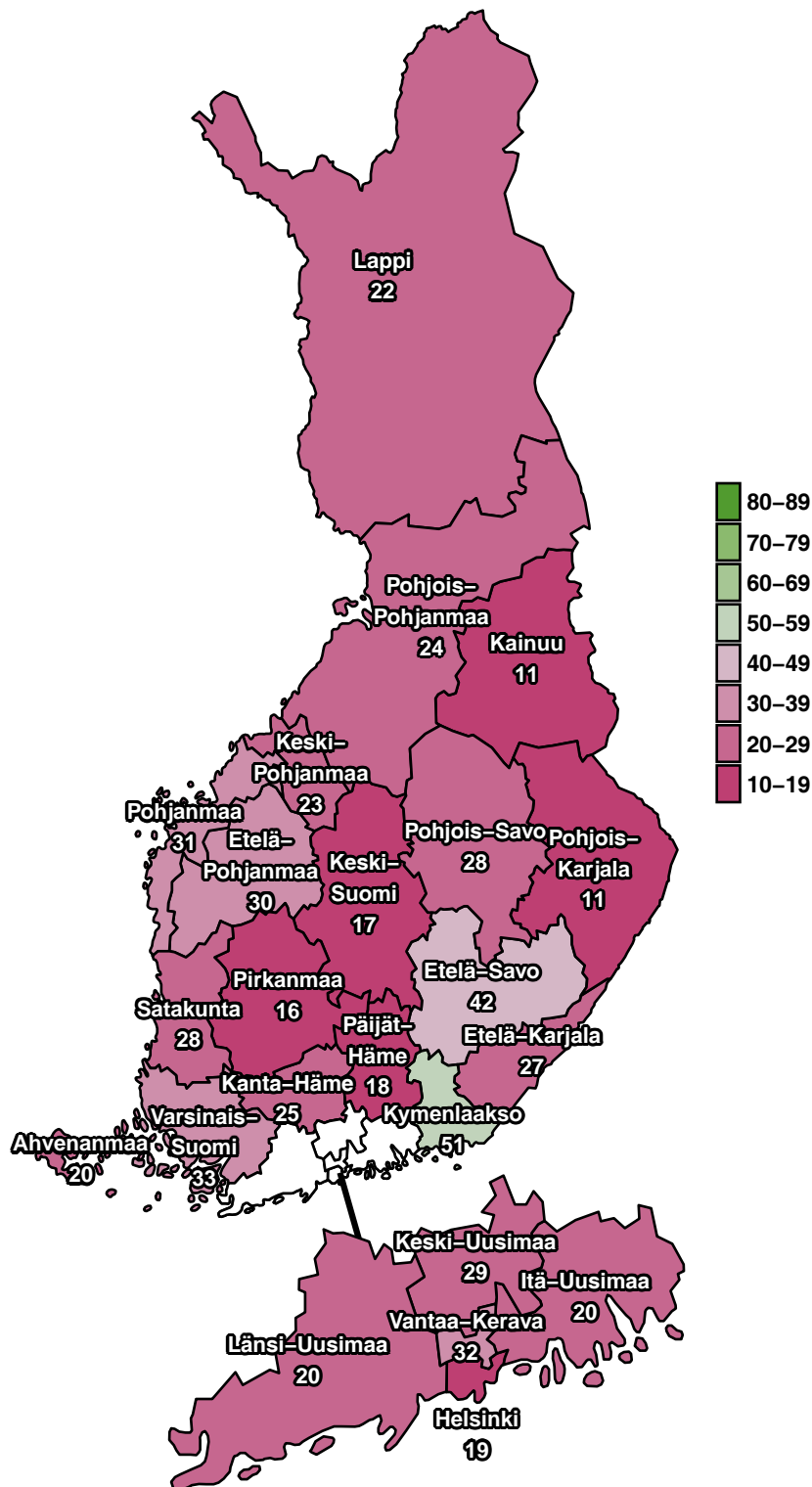
Lukion 1. vuoden opiskelijoista koko maassa 56 % ilmoitti käyneensä terveydenhoitajan terveystarkastuksessa kuluvan lukuvuoden aikana. Käyntimäärissä oli suurta vaihtelua (34 % – 82 %) alueittain. Eniten toteutuneita terveystarkastuksia ilmoittivat lukiolaiset Ahvenanmaalla sekä Pohjois-Savon ja Satakunnan hyvinvointialueilla. Vähiten käyntejä terveydenhoitajan terveystarkastuksissa ilmoittivat Kanta-Hämeen hyvinvointialueen ja Helsingin lukioiden opiskelijat. (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Terveystarkastuksella käyneiden lukion 1. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 24 611.

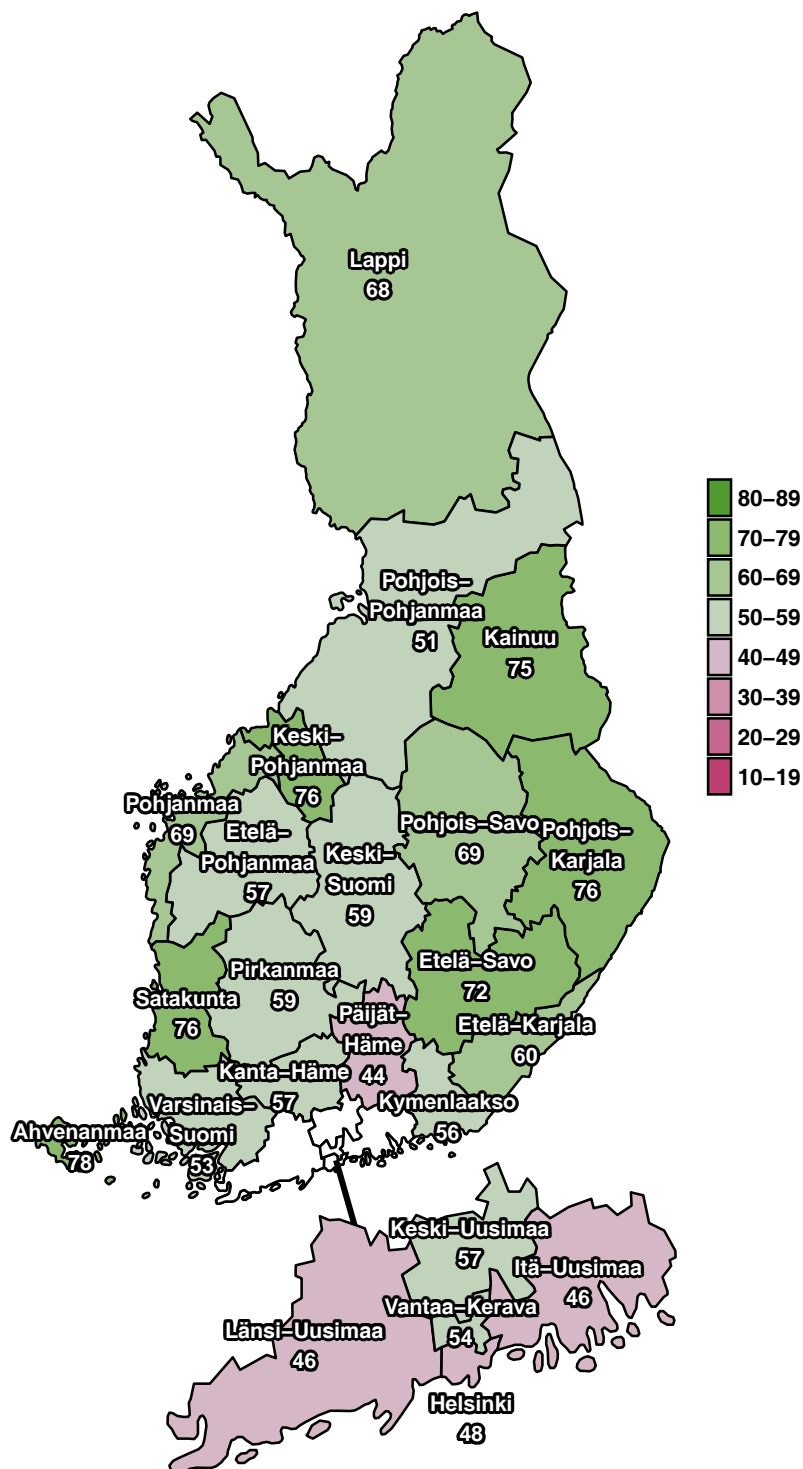

Lukiolaisten lääkärintarkastukset toteutuivat terveydenhoitajan tarkastuksia huonommin. Koko maan lukion toisen vuoden opiskelijoista vain neljännes (24 %) ilmoitti käyneensä lääkärintarkastuksessa lukuvuoden 2020–2021 aikana. Tulokset vaihtelivat 11 ja 51 % välillä. Parhaiten lääkärintarkastukset olivat toteutuneet Kymenlaaksossa (51 %) ja Etelä-Savossa (42 %), jotka selvästi erottuivat tuloksillaan muista alueista. Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pirkanmaan hyvinvointialueilla lääkärintarkastus toteutui heikoimmin. (Kuvio 8.)

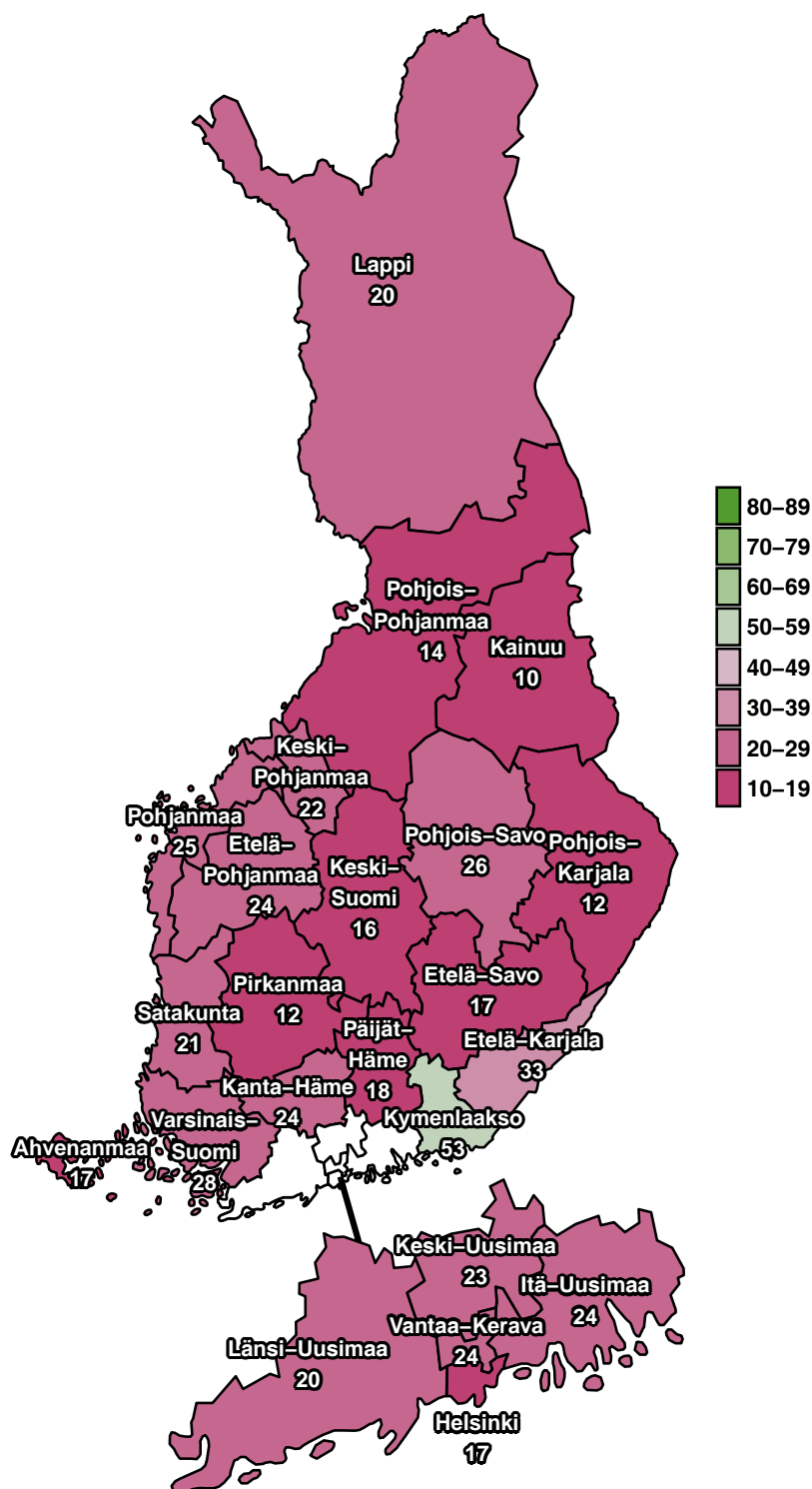
Kuvio 8. Lääkärillä terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneiden lukion 2. luokan opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 21 631.

Ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen vuoden opiskelijoista koko maassa 60 % ilmoitti käyneensä terveydenhoitajan terveystarkastuksessa kuluvana lukuvuonna. Hyvinvointialueittain tarkastuksessa käyneiden määrät vaihtelivat 44 % ja 78 % välillä. Eniten toteutuneita terveydenhoitajan tarkastuksia raportoivat opiskelijat Ahvenanmaan, Pohjois-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Satakunnan, sekä Kainuun alueilla. Vähiten toteutuneita terveystarkastuksia ilmoittivat opiskelijat Päijät-Hämeen, Itä- ja Länsi-Uusimaan hyvinvointialueilla sekä Helsingissä. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Terveystarkastuksella lukuvuoden aikana käyneiden ammatillisen oppilaitoksen 1. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 12 863.

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista lääkärintarkastuksessa ilmoitti käyneensä vain viidennes (21 %) toisen vuoden opiskelijoista. Lääkärintarkastuksessa käyneiden osuudet vaihtelivat 10 % ja 53 % välillä alueittain. Kuten lukioissa, myös ammatillisissa oppilaitoksessa selvästi eniten (53 %) toteutuneita lääkärintarkastuksia ilmoittivat Kymenlaakson opiskelijat. Vähiten toteutuneita lääkärintarkastuksia ilmoittivat Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pirkanmaan ammatillisten oppilaitosten opiskelijat. (Kuvio 10.)

Kuvio 10. Lääkärillä terveystarkastuksessa lukuvuoden aikana käyneet ammatillisen oppilaitoksen 2. vuoden opiskelijoiden osuudet (%) hyvinvointialueittain. N = 7 805.

Yhteenveto

Lasten ja nuorten määräaikaisten terveystarkastusten tavoitteena on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Kasvun ja kehityksen seurannan lisäksi ne tarjoavat mahdollisuuden tunnistaa tuen tarpeita varhain ja tarjota tukea oikea-aikaisesti. Yksilölliset lisäkäynnit ja terveystarkastukset sovitetaan kunkin lapsen, nuoren ja perheen tarpeisiin. (STM 2009.)

Yhdeksänkymmentäluvun laman jälkeen kunnat järjestivät koululaisten ja opiskelijoiden terveystarkastuksia hyvin vaihtelevasti. Tämä asetti lapset, nuoret ja perheet hyvin eriarvoiseen asemaan. Vuonna 2009 Valtioneuvoston asetuksessa äitiys- ja lastenneuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (VNA 389/2009, myöhemmin 338/2011) säädettiin yksityiskohtaisesti määräaikaisten terveystarkastusten toteuttamisesta ja sisällöistä. Muun muassa laajat terveystarkastukset ja perheen hyvinvointitilanteen arviointi käynnistyivät silloin. (STM 2009.)

Seurantatiedot ovat osoittaneet koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen, sekä terveystarkastusten toteuttamisen että henkilöstöresurssien, kohentuneen säädöspohjan tarkentumisen jälkeen. Alueellisia eroja on kuitenkin edelleen ollut havaittavissa. (Wiss ym. 2013, Hakulinen-Viitanen ym. 2014, Hakulinen ym. 2018, Wiss ym. 2021.)

Aiemmat seurannat terveystarkastusten toteutumisesta ovat perustuneet palvelujen järjestäjiltä kerättyyn tietoon tai Avohilmo-rekisterin tietoihin (Mölläri ym. 2019 ja 2022). Nyt raportoidut Kouluterveyskyselyn tulokset kuvaavat oppilaiden ja opiskelijoiden itse ilmoittamia käyntejä terveystarkastuksissa terveydenhoitajalla ja lääkärillä lukuvuoden aikana.

Tulosten mukaan koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lakisääteisten terveystarkastusten toteutumisessa on ollut suuria puutteita lukuvuonna 2020–2021. Kouluterveyskysely käynnistyi maaliskuussa 2021, jolloin kevätlukukautta ja mahdollisuutta toteuttaa terveystarkastuksia on ollut vielä kaksi kuukautta jäljellä. Tuloksia ei siten voida pitää koko lukuvuoden tarkastusten lopullisena toteutumisena. Puutteet tarkastusten toteutumisessa olivat kuitenkin niin suuria, ettei niitä ole käytännössä ollut mahdollista kokonaan korjata kevätlukukauden loppuun mennessä.

Koska Kouluterveyskysely on toteutettu aina samassa kohtaa lukuvuotta, kuvaa tarkastusten toteutumisen heikkeneminen vuosien 2017, 2019 ja 2021 trendissä todellista muutosta. Tulosten mukaan terveystarkastuksissa on ollut puutteita jo vuosina 2017 ja 2019, ja tilanne on edelleen heikentynyt. Terveydenhoitajalla tarkastuksessa käyneiden osuudet ovat laskeneet vuoden 2019 tuloksiin verrattuna. Lääkärintarkastuksessa käyneiden osuudet ovat pienentyneet jo vuodesta 2017 alkaen. Erityisesti toisen vuoden opiskelijoiden lääkärintarkastukset toteutuvat heikosti, tytöillä vielä heikommin kuin pojilla. Kutsunnanalaisten poikien ennakkoterveystarkastus voi osittain selittää sukupuolten välistä eroa. Monin paikoin on tapana tehdä tämä yhdistettynä opiskeluterveydenhuollon lääkärintarkastukseen.

On ilmeistä, että koronaepidemia on heikentänyt terveystarkastusten toteuttamista koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Ehkäisevistä palveluista, erityisesti juuri koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta, on vuodesta 2020 alkaen tehty henkilöstösiirtoja erilaisiin koronaepidemian hoitamiseen liittyviin tehtäviin (Hietanen-Peltola ym. 2020, Hakulinen ym. 2020, Hakulinen ym. 2021). Lasten ja nuorten avunsaannin kannalta tilanne on erityisen hankala, koska koronaepidemia on samanaikaisesti lisännyt heidän tuen tarpeitaan. Esimerkiksi ahdistuneisuus ja mielialapulmat olivat kouluterveyskyselyn mukaan selvästi lisääntyneet vuoden 2019 kyselyn tuloksista (Helakorpi & Kivimäki 2021).

Hyvinvointialueiden väliset erot koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten toteutumisessa lukuvuonna 2020–2021 olivat huomattavia. Lääkärintarkastuksessa käyneiden osuudet 8. luokalla sekä lukion ja ammatillisen oppilaitoksen toisena opiskeluvuonna olivat parhailla alueilla moninkertaisia heikoimpiin nähden. Koronaepidemia ja sen johdosta paikallisesti tehdyt ratkaisut ehkäisevien palvelujen henkilöstöresursseista ovat osaltaan lisänneet eroja alueiden välillä.

Tiukasta säädöspohjasta huolimatta terveystarkastukset eivät toteudu yhdenvertaisesti kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden kohdalla. Valviran ja aluehallintoviranomaisten valtakunnallisen valvontaohjelman vuoden 2022 yhtenä valvontakohteena on koulu- ja opiskeluterveydenhuollon asetuksen mukaisten terveystarkastusten toteutuminen (Valvira 2022).

Lähteet

Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Jahnukainen J, Vaara S (2021) Palveluja maskin takaa. Neuvoloiden sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut koronakeväänä 2021. THL, Työpaperi 15/2021 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-681-7>

Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Hastrup A, Vaara S, Jahnukainen J, Varonen P. (2020) ”Pahin syksy ikinä” Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronasyksynä 2020. THL, Työpaperi 37/2020 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-579-7>

Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Vaara S, Merikukka K, Pelkonen M (2018) Ajanmukaiset käytänteet ja pitkät perinteet neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa. Palvelujen seurantutkimus 2016-2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Raportti 11/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-190-4>

Hakulinen-Viitanen T, Hietanen-Peltola M, Bloigu A, Pelkonen M (2014) Äitiys- ja lastenneuvolatoiminta sekä kouluterveydenhuolto. Valtakunnallinen seuranta 2012. THL, Raportti 12/2014. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-159-4>

Hakulinen-Viitanen T, Hietanen-Peltola M, Hastrup A, Wallin M, Pelkonen M. (2012). Laaja terveystarkastus, ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan sekä kouluterveydenhuoltoon. THL, Opas 22/2012. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-708-0>

Helakorpi S, Kivimäki H (2021) Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021: Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt. THL, Tilastoraportti 30/2021, 17.9.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139>

Hietanen-Peltola M, Vaara S, Hakulinen T, Hastrup A. (2020) Lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelut koronakeväänä 2020. Tuloksia kouluterveydenhuollon verkoston ja perhekeskusverkoston tiedonkeruista. THL, Työpaperi 26/2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-521-6>

Mölläri K, Hauhio N, Hakulinen T, Hietanen-Peltola M (2022) Terveystarkastusten ja muiden käyntien toteutumien äitiys- ja lastenneuvolassa vuonna 2020 sekä kouluterveydenhuollossa lukuvuonna 2020–21. THL, Tilastoraportti 03/2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022020918392>

Mölläri K, Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Saukkonen S-M. Terveystarkastusten ja muiden käyntien toteumat äitiys- ja lastenneuvolassa 2018 sekä kouluterveydenhuollossa lukuvuonna 2018–19. Tilastoraportti 46/2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019121848672>

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2023, Päivitys vuodelle 2022. Valvira. <https://www.valvira.fi/valvira/valvontaohjelmat/sosiaali-ja-terveydenhuollon-valvontaohjelma> Luettu 6.2.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö (2009) Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä ehkäisevä terveydenhuolto. Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:20. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2942-5>

Terveidenhuoltolaki 30.12.2010/1326. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 6.4.2011/338. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110338>

Wiss K, Hakulinen T, Hietanen-Peltola M, Jahnukainen J, Saaristo V. (2021) Äitiys- ja lastenneuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstövoimavarat terveyskeskuksissa 2004–2019. Tutkimuksesta tiiviisti 45, elokuu 2021. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-701-2>

Wiss K, Hietanen-Peltola M, Pelkonen M, Saaristo V. (2013). Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärivoimavarojen kehitys terveyskeskuksissa vuosina 2005 - 2011. THL, Tutkimuksesta tiiviisti 3/2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-953-4>

Tämän julkaisun viite:

Hietanen-Peltola M, Jahnukainen J, Ervasti E, Vaara S (2022). Terveystarkastusten toteutuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa lukuvuonna 2020–2021 – Kouluterveyskyselyn tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 11/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-830-9 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-830-9>